

עין משפט
נר מצוה

עד א מיי פכ"א מה' עדות הלכה י ופ"ג מה' גערה הלכה ון: עה ב ג מיי פ"ב מה' עדות הלכה ג סמג לאוין ריד טו"ע ח"מ סימן לד סעיף כו ונכרי אלפס פ"ג דמילתין דף תפא:

רבינו חננאל

אי בעי תימא כגון שהתרו בה ולא התרו בה עדות ר' מאיר כ"י יוסי וחכמים כרבנן. אי בעי תימא כגון דאתבחושו העדים בבדיקות ור' מאיר כבן זכאי וחכמים כרבנן. אמר רב יוסף הביא הבעל עדים שזינתה ונמצאו זוממין עדי הבעל נהרגין ואין משלמין ממון נמצאו המזימין זוממין המזימין שבאו להזים נהרגין ומשלמין ממון לבעל ונפשות לעדים. אמר רב יוסף פלוני רבנו לסנוס הוא ואחד מצטרפין להרגו לרצונו רשע הוא והתורה אמרה אל תשח רשע עד. רבא אמר אדם קרוב אצל עצמו ועדות הקרוב פסולה היא ואין אדם משים עצמו רשע וכן אם אמר פלוני

מ:

רבי יוסי אומר **לְעוֹלָם** אינו נהרג עד שידיהו פי שני עדיו מתרין בו. ואי"ת והא תנן באלו הן הגולין (מכות דף ט:) רבי יוסי אומר **השונא** נהרג מפני שהוא כמועד ומותרה צפרק קמא דמכות (דף ו:) פריך לה ומשני דההוא היינו ^(א) כרבי יוסי צר יהודה:

בפְּלוּגתא **דבן** זכאי. תימא

דמשמע דקאי אלאיי

דאמר דכ"ע חוששין ללעו א"כ לרבי מאיר יהא נמי ככ"ג אע"ג דאיתכחיש צנדיקות דהא חיישין שמא יצואו עדים אחרים שזינתה צין לפ"ה צין לפר"ת וי"ל דמיייר כגון דאמרי הנך סהדי לא היה שם עד אחר וטעמא דרבנן בעשרים ושלשה^(א) לפר"ת דאיייר כשהכחישו עדי האב הכחשה גמורה אע"ג דליכא למיחש לסהדי אחריי מ"מ ליכא למיחש שמא יזים את עדי האב ^(ב) כגון דלא הוכחשו וילטרך נמי כ"ג אי אי נמי איירי דיש לבעל שני כתי עדים המכחישים זו את זו צנדיקות דתו ליכא למיחש לר' מאיר לעדים אחרים דאפילו יצאו יהיו מוכחשים מאלו צנדיקות ולרבנן ליכא למיחש לעדים אחרים דהכחשה צנדיקות לאו כלום ^(א) אי נמי דעדי האב הזימו לעדי הבעל דלכוילי עלמא ליכא למיחש לאחריני וטעמא דרבנן דככ"ג משום כבוד ראשונים אפילו הזימו קודם גמר דין כל שכן לאחר גמר דין דלתי טפי שפיר

דהוי ככ"ג ולרבי מאיר לא שייך כבוד ראשונים דלא היה כאל חיוב מיתה דהוכחשו צנדיקות: **עֲדֵי** **האב** נהרגין ומשלִּמין ממון. תימא דאמאי נהרגין דמנו אמרי לא לחייב עדי הבעל צאלו אלא לחייב הבעל ממון קאמינא כיון שלא התרו צהן דעדים זוממין לא צעו התראה וככ"ג אמרינן לקמן בפרק היו בודקין (דף תא:) למאן דאמר חצר א"ל התראה עדי נערה המאורסה אין נהרגין מתוך שיכולין לומר לאוסרה על צעלה צאלו וי"ל דהכא שאני כיון שידועים דצאים להרוג את האשה יודעים שיהרגו אותן אם יזומו דאי אפשר להיות זה צלא זה אצל התם לא ידעי שהיתה חצירה אי נמי לא ידעי דחצר א"ל התראה והא דפריך התם אלא אשה חצירה דקיימא לן ^(א) (כר') יוסי צ"ר יהודה דמיקטלא היכי משכחת לה הוה מצי לשנויי כגון לידעי שהיא חצירה וידעי שחצר א"ל התראה: **במון** **זוה ונפשות** **לזוה**. הא דמקשה צפרק כיצד הרגל ^{(ב)א} דף כב: ד"ה צנדי) דפטור התם אפילו צגדי דחד ועצדא דחד מפורש צמקוס אחר: **לְרִצְוֹנָן** **רשע** הוא. ואע"ג דרבא צעי רשע דחמס צפרק זה צורר (לקמן דף ט:) הא כי כמו רשע דחמס הוא דומיא דאוכל נצילות למיאבזן כיון שעוצר להנאתו על דעת קונו כמו כן היה עושה צצציל הנאת ממון ומעיד שקר והא דאמר התם (דף ט:) החשוד על העריות כשר לעדות פירש צקונטרס^(א) לאו דליכא סהדי שצא על העריות אלא שהוא גס צעריות ומתייחד עמהן והאי

דקאמר ארבעים צכתפיה וכשר היינו משום דמלקין על ייחוד כל העריות חוץ מאשת איש דמלקין על לא טובה השמועה אי נמי התם כשר משום דיצרו תוקפו כ"כ וחשוב כאנוס אצל ארציעה אין יצרו תוקפו כ"כ א"נ ה"ג יצרו תוקפו וכשר לעדות אחרת ולא ארציעה דחשוד על הדצר לא דנו ולא מעידו והא דפריך צפ"ק דמכות (דף ו: וסא) נרצע יציל אין לפרש יציל לפי שהוא פסול מחמת ששונא הרוצע שרצעו לאונוסו שכן היה נראה לפרש דומיא דהרוג יציל דהכ"ט) מוכח דלאונוסו כשר ואין שונאו כמו הרוג ועוד דהרוג גופיה מצינא לפרש דלא מיפסל מחמת שנאה אלא מחמת שהוא טריפה ואינו ראוי להעיד ונראה לפרש דהתם מנרצע לרצונו פריך ואע"ג דלרצא כשר התם איירי שיש עדים שרצעו לרצונו דלא אינו ראוי להעיד והוי נמאץ עד אחד מהן פסול ועדותו צטלה וק"ק כיון דנרצעו לרצונו איירי צחנס נקט לצסוק הורג ורוצע יציל פירוש יצילו על עצמם דמנרצע לרצונו דמייירי ציה הוי מצי למיפרך אכתי שיציל את עצמו וי"מ דמהרוג ונרצע כשהם קרוצים פריך דיציל וכ"ת ה"ג הא כתיב ציה (שמות כא) מכה אציו ואמרו וגו' אף על פי שהוא קרוב ונרצע נמי כתיב ערות אצין ואיכא למאן דדריש לקמן (דף נד:) ערות אצין נמנש:

ואין **אדם** **משים** **עצמו** **רשע**. הקשה ר"י צר' מרדכי מדקאמר צפ"צ דכתוצות (דף יח: וסא) העדים שאמרו כתב דיינו הוא זה אצל אנוסים היינו קטנים היינו פסולי עדות היינו נאמנים ואמר רמי צר חמא צגמרא לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אצל אנוסים מחמת ממון אין נאמנים מ"ט אין אדם משים עצמו רשע ורבא הוא דמסיק התם הכי והשתא אמאי לא פלגינן דיצורא ונהימניניהו צמאי דקאמרי שהיו אנוסין אצל לא מחמת ממון ונראה דההיא דכתוצות אמאי כמאן דאמר ציש נוחלינן (צ"צ דף קלד: וסא) דלא פלגינן דיצורא צחד גופא פי' צחד גופא כמו גירשתי את אשתי דלא פלגינן דיצורא צחד גופא לומר דלא מהימן לשעצר ומהימן להצא וכן אנוסין היינו מחמת ממון שעל עצמו הוא מעיד כן דאי מהיימנת ליה שהוא אנוס ניהמניה שהוא מחמת ממון נאנס וכן פלוני רצעו לרצונו אין לפרש דלא מהימן צמאי דקאמר לרצונו אלא פלגינן דיצורא לומר שרצעו לאונוסו דא"כ הוה פלגינן דיצורא צחד גופא ובצמקא מיהמן אהאי גופא ובצמקא לא מהימן אלא פלגינן לומר שרצע אצל לא שרצעו וכן מוכח מפלוני רצע שורי דאי הוה אמרי' אדם קרוב אצל ממנו ה"א דמהימן לומר שרצע שור אחר אצל לא שורי דצשורו אין שייך לחלק צין אונס לרצון וכן מוכח ההוא דזה צורר (לקמן דף טה:) דחד אמר לדידי אחזפן צרצינא דמהימן שהלוה צריצית אצל לא לדידיה ותדע דאם היה כהן נשוי אחותו והוא ואחר מעידין שפלוני צא עליה סצרה היא לרצא דמַטְרפין להורגו אצל לא להרגה אפילו לאוסרה על צעלה אע"פ שנאסרת צאונס ואע"ג דבההיא דכתוצות (דף יח: וסא) פלגינן דמהימנינן להו צמאי דאמרי כתב דינו הוא זה היינו אפי' צלא טעמא דפלגינן ועוד יש לומר דהתם צכתוצות כיון דקיום שטרות דרבנן דעדים שחמומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותו צצ"ד לא פלגינן דיצורא לומר שאנוסין היו מחמת נפשות ואע"ג דאשכחן (גיטין דף ט:) פלגינן דיצורא גצי עבד שהציא גיעו וכתוב צו עצמן ונכסי קוויין לך דאמר רצא עצמו קנה ונכסיו לא קנה לא דמי דהתם כך הוא נוהג צכל שטרות דעלמא דצגט אשה וצגט שחרור הימנוהו רצנן על ידי צפני נכתב וצפני נחתם וצשאר שטרות הצריכו קיום:

דיני ממונות בשלשה:

פרק ראשון סנהדרין

דא"כ מה יעשו שני אחין ואחד. כשר עמהם: **שראו צאחד שהרג את הנפש**. ופלוגתא דר' מאיר ורבנן נמי כגון שנמאץ אחד מן השלשה קרוב או פסול וראה ושמק ולא התרה ר' מאיר צצר לה כר' יוסי דאמר דיניי נפשות לא שנה התרה ולא שנה שמק עדותו צטלה ורבנן סצרי כרצו דהיכא דשמק תמקיים

העדות צשאר ומיקטלא: **צנדיקות**. זה אומר כליז של צועל שחורים חוה אומר לצנים: **חקירו**. אחי יוס ואינו שעה וכיונא צחס שהעדים צאים על ידיהם לידו הזמה. ורבי מאיר סצר הכחשת דציקות שמה הכחשה ולא מיקטלא ורבנן סצרי כיון דצחקירה נמאצו מכוונים הכחשה דצציקות לאו הכחשה היא דלא רמו סהדי אדעמתייהו למידצק כולי האי: **צעוקאי** **סאניס**. שאמרו העדים תחת תאנה נעשה מעשה אמר לו תאנה זו עוקציה דקין או עוקציה גסין. עוקצין וצבות תאניס כמו (סוכה דף לד:) ניטל עוקצו: **עדי הצעל נהרגין**. שצאו להורגה: **ואין משלמין ממון**. אע"פ שהיו מפסדינן אותה כתוצה אין משלמין טובת הנאת כתוצתה דצין שאר זוממי כתוצה צמסכת מכות (דף ג:) דכיון דצצצצילה הן נהרגין אין משלמין לה ממון דמתחציב צנפשו פטור מן התשלומין דכתיב (שמות כא) לא יהיה אסון ענוש יענש ואי משום מאה סלע דהוו צעו לאפסודיה לאצ רהוה ליה על הבעל שהרי על ידן הבעל צא לשלם לאצ דכל זמן שלא הביא הבעל עדים שזינתה תחתיו אינו מתחציב לשלם מאה סלע על ידי עצמו כדאמרינן צכתוצות (דף מו:) דלא קרינא ציה ואם אמנת היא כן הביא עדים שזינתה והזמו: **והזימוס לעדי האב**. היאך אתם מזימים את אלו לומר שעמכם היו צמקוס פלוני והלא אתם עמנו הייתם צמקוס פלוני: **עדי האב נהרגין**. שרצו להרוג עדי הבעל: **ומשלמין ממון**. מאה כסף לבעל שצאו לחייבו כשהזימו את עדיו: **ממון לזה**. לבעל: **ונפשות לזה**. ונהרגין צצצציל העדים דקסצר רב יוסף כי פטר רחמנא מתחציב צנפשו מן התשלומין היכא דמיתהו וממון משום חד קאמא עליה: **פלוני רצע**. צנשצב צצור: **לאונסו**. על כרחו: **הוא ואחר**. הנרצע הוה כשר להעיד עליו ואם יש אחר עמו נהרג הרוצע על פיהם: **אל תשח רשע עד**. דכתיב (שמות כג) אל תשח ידך וגו': **רצא**. אמר. אין אדם נפסל לעדות צהודאת פיו דאדם קרוב אצל עצמו הלכך אין אדם יכול לשום עצמו רשע כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע שהרי תורה פסלה קרוב לעדות ונהרג הרוצע דפלגינן דיצורא ומהימנינן ליה לגצי צחצירה ולא מהימנינן ליה לגצי ידיה לפסול לעדות:

פלוני דקאמר ארבעים צכתפיה וכשר היינו משום דמלקין על ייחוד כל העריות חוץ מאשת איש דמלקין על לא טובה השמועה אי נמי התם כשר משום דיצרו תוקפו כ"כ וחשוב כאנוס אצל ארציעה אין יצרו תוקפו כ"כ א"נ ה"ג יצרו תוקפו וכשר לעדות אחרת ולא ארציעה דחשוד על הדצר לא דנו ולא מעידו והא דפריך צפ"ק דמכות (דף ו: וסא) נרצע יציל אין לפרש יציל לפי שהוא פסול מחמת ששונא הרוצע שרצעו לאונוסו שכן היה נראה לפרש דומיא דהרוג יציל דהכ"ט) מוכח דלאונוסו כשר ואין שונאו כמו הרוג ועוד דהרוג גופיה מצינא לפרש דלא מיפסל מחמת שנאה אלא מחמת שהוא טריפה ואינו ראוי להעיד ונראה לפרש דהתם מנרצע לרצונו פריך ואע"ג דלרצא כשר התם איירי שיש עדים שרצעו לרצונו דלא אינו ראוי להעיד והוי נמאץ עד אחד מהן פסול ועדותו צטלה וק"ק כיון דנרצעו לרצונו איירי צחנס נקט לצסוק הורג ורוצע יציל פירוש יצילו על עצמם דמנרצע לרצונו דמייירי ציה הוי מצי למיפרך אכתי שיציל את עצמו וי"מ דמהרוג ונרצע כשהם קרוצים פריך דיציל וכ"ת ה"ג הא כתיב ציה (שמות כא) מכה אציו ואמרו וגו' אף על פי שהוא קרוב ונרצע נמי כתיב ערות אצין ואיכא למאן דדריש לקמן (דף נד:) ערות אצין נמנש:

ואין **אדם** **משים** **עצמו** **רשע**. הקשה ר"י צר' מרדכי מדקאמר צפ"צ דכתוצות (דף יח: וסא) העדים שאמרו כתב דיינו הוא זה אצל אנוסים היינו קטנים היינו פסולי עדות היינו נאמנים ואמר רמי צר חמא צגמרא לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אצל אנוסים מחמת ממון אין נאמנים מ"ט אין אדם משים עצמו רשע ורבא הוא דמסיק התם הכי והשתא אמאי לא פלגינן דיצורא ונהימניניהו צמאי דקאמרי שהיו אנוסין אצל לא מחמת ממון ונראה דההיא דכתוצות אמאי כמאן דאמר ציש נוחלינן (צ"צ דף קלד: וסא) דלא פלגינן דיצורא צחד גופא פי' צחד גופא כמו גירשתי את אשתי דלא פלגינן דיצורא צחד גופא לומר דלא מהימן לשעצר ומהימן להצא וכן אנוסין היינו מחמת ממון שעל עצמו הוא מעיד כן דאי מהיימנת ליה שהוא אנוס ניהמניה שהוא מחמת ממון נאנס וכן פלוני רצעו לרצונו אין לפרש דלא מהימן צמאי דקאמר לרצונו אלא פלגינן דיצורא לומר שרצעו לאונוסו דא"כ הוה פלגינן דיצורא צחד גופא ובצמקא מיהמן אהאי גופא ובצמקא לא מהימן אלא פלגינן לומר שרצע אצל לא שרצעו וכן מוכח מפלוני רצע שורי דאי הוה אמרי' אדם קרוב אצל ממנו ה"א דמהימן לומר שרצע שור אחר אצל לא שורי דצשורו אין שייך לחלק צין אונס לרצון וכן מוכח ההוא דזה צורר (לקמן דף טה:) דחד אמר לדידי אחזפן צרצינא דמהימן שהלוה צריצית אצל לא להרגה אפילו לאוסרה על צעלה אע"פ שנאסרת צאונס ואע"ג דבההיא דכתוצות (דף יח: וסא) פלגינן דמהימנינן להו צמאי דאמרי כתב דינו הוא זה היינו אפי' צלא טעמא דפלגינן ועוד יש לומר דהתם צכתוצות כיון דקיום שטרות דרבנן דעדים שחמומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותו צצ"ד לא פלגינן דיצורא לומר שאנוסין היו מחמת נפשות ואע"ג דאשכחן (גיטין דף ט:) פלגינן דיצורא גצי עבד שהציא גיעו וכתוב צו עצמן ונכסי קוויין לך דאמר רצא עצמו קנה ונכסיו לא קנה לא דמי דהתם כך הוא נוהג צכל שטרות דעלמא דצגט אשה וצגט שחרור הימנוהו רצנן על ידי צפני נכתב וצפני נחתם וצשאר שטרות הצריכו קיום:

אצל

מסורת הש"ס

(א) מכות ו: (ב) לקמן מ. מ"א. פ"א: (ג) רש"י, (ד) יבמות כה: (ע"ש), (ס) לקמן י: כה: כתובות יח: יבמות כה: (ז) מפי ר"ת כ"ל, (ז) ו"ל אליבא דר"י, (ח) ולפינו מוספות שם ד"ה החשוד, (ט) [כס"א: דהנא],

תורה אור השלם

1. על פי שנים ערים או שלשה עדים יזמות הופת לא יזמת על פי עד אחד: דברים יז ו 2. לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רָשָׁע לְחַיֵּית עֵד חָמָס: שמות כג א

הגהות הב"ח

(א) תוספות ד"ה ר' יוסי וכו' היינו ר' יוסי כ"ל ואת כ' נמחק: (ג) ד"ה צלוגתא וכו' שמא יזים את עדי האב והיו כמו דלא הכחישוהו: (ד) בא"ר לא נלס הורא אי נמי:

מוסף רש"י

בעוקציי תאניס. שהיו מעידים עליו שהרגו תחת תאנה ודקן כן עושי תאנה זו עוקציה גסין או דקין. עוקץ, וצנ הפר, מקוס חיבורו לאילן (לקמן ט:), מצטרפין להורגו. את הרוצע (יבמות כה:), ואין אדם משים עצמו רשע. אין אדם משים את עדותו אצל עצמו ליעשות רשע, והא דק"ל הודאת פיו כמאה עדים דמיו, הני מילי לתמונא צצל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא (שם כה:) דהא אין קרוב מעיד לא לזכות ולא לחובה ואדם קרוב אצל עצמו (לקמן כה:),